

ристичність, новизну (яка проявляється в зміні предмета обговорення – завдань) і індивідуалізацію (урахування життєвого досвіду і сфери інтересів студентів). У зв'язку з тим, що зараз головною метою викладання іноземних мов для студентів-економістів є навчання вмінню спілкуватися на професійні теми, змінюються й засоби досягнення мети. Шляхом для досягнення практичної мовної мети є практичне використання іноземної мови, де студенти стають суб'єктами навчання. Постановка такої мети неминуче веде до досягнення наступних цілей: когнітивної, емоційно-розвиваючої, освітньої, професійної, виховної [3].

Добір завдань під час проведення "Speaking Club" комунікативно виправдований дефіцитом інформації. Завдання залишають ознайомлення студентів з необхідною лексикою за поданою тематикою, що відображає поглиблене вивчення мови за тематикою основного курсу з іноземної мови за професійним спрямуванням. Студентам пропонується перелік основних слів, виразів і граматичних структур, які використовують протягом заняття.

Після проведення роботи із запам'ятовування лексики (розподіл слів на певні лексичні групи і т. д.) студентам пропонується декілька тем для обговорення, де вони мають можливість застосувати новий вокабуляр за темою і граматичні структури. Запровадження структурних моделей у контексті забезпечує "мовленнєвість" розвитку навичок, тобто розвиток мовленнєвої компетенції.

Таким чином, йдеться про необхідність переорієнтації на запам'ятовування форми, через що формуються здатні до перенесення навички (як репродуктивні, так і рецептивні). Одночасне запам'ятовування форми і функції допомагає студенту обрати граматичну структуру, що відповідає цій ситуації мовлення і оформити її згідно з нормами мови. Таким чином, зв'язок з мовленнєвою ситуацією забезпечує формування репродуктивної навички – однієї з умов функціонування вміння виражати свої думки в усному і письмовому мовленні. Цілком природно, що формування рецептивної навички (умови розуміння думок інших людей в усній і письмовій формах, сприяння звукового та графічного образу граматичної структури) також неможливе у відрыві від контексту. Лише в постійному зв'язку з реальною мовленнєвою ситуацією виробляється відповідна гнучкість граматичних навичок [4].

Мовленнєва взаємодія студентів проходить за співучастию викладача в різноманітних формах: парах, тріадах, невеликих групах, усією групою. Використання мовних ігор дає змогу спілкуватися в різних соціальних контекстах та різних ролях.

Таким чином, навчаючись спілкуванню у процесі самої комунікації, студенти набувають комунікативної компетенції.

Вивчення мови, таким чином, розглядається як набуття знань та інтегрованих мовленнєвих умінь у їх взаємодії, як цього вимагають життєві ситуації.

Після проведення засідань "Speaking Club" відбулось анкетування, зроблено висновки з приводу того, які теми найбільш хвилюють сучасного студента. Організатори беруть це до уваги під час підготовки до наступних засідань. Студенти отримали матеріал для закріплення теми, що обговорювалася під час засідання, у свій вільний час.

Після аналізу переваг і недоліків проведення "Speaking Club" організатор намагається його удосконалити, позбутися помилок, знайти оптимальні рішення з приводу організації і проведення "Speaking Club" для того, щоб він відповідав на гальним потребам студентів-економістів.

Таким чином, "Speaking Club" є одним із додаткових засобів удосконалити професійне спілкування з іноземної мовою і допомогти формуванню у студентів професійної комунікативної компетенції.

Вивчення іноземної мови виходить далеко за межі обов'язкової освіти. Програма немовного ВНЗ спрямована на розвиток загальніх навичок критичного мислення, вирішення проблем, презентації ідей і таке інше. Додаткова можливість спілкування іноземною мовою допомагає студентам оволодіти мовою відповідно до їхньої спеціалізації, життєвих планів і конкретних потреб [1].

"Speaking Club" має на меті поєднати аудиторну і позааудиторну роботу, що допомагає удосконалити мовні та мовленнєві навички.

Організація інтерактивного спілкування іноземною мовою студентів-економістів в межах "Speaking Club" є тривалим процесом, який вимагає активних дій як від організаторів, так і від студентів. Саме зацікавленість студентів, як майбутніх фахівців, у оволодінні іноземною мовою є стимулом виникнення потреби в організації такого заходу. "Speaking Club" відповідає змінам, що здійснюються в національній системі вищої освіти в Україні, які було започатковано процесом інтеграції країни в європейський простір вищої освіти. Згідно з Болонським процесом самоосвіта вважається невід'ємною частиною усіх навчальних курсів, і їй приділяється особлива увага, "Speaking Club" сприяє задоволенню цієї потреби.

Особливості організації "Speaking Club" полягають у спробі допомогти студентам удосконалити комунікативну компетенцію, поєднуючи на засіданнях розвиток всіх її компонентів: лінгвістичних, соціолінгвістичних, прагматичних компетенцій. Організація "Speaking Club" спрямована на сприяння опануванню студентами вмінь та навичок спілкування в усній і письмовій формах відповідно до завдань і соціальних норм мовленнєвої поведінки у типових сферах і ситуаціях їх спеціалізації. Отримані результати підтверджують, що ця тема потребує подальшого дослідження.

Література: 1. Бібліотека з освітньої політики. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: Світовий досвід та українські перспективи // Зб. наук. пр. – К.: К.І.С., 2004. – 112 с. 2. Равен Джон. Компетентность в современном обществе: выявление, развитие и реализация / Пер. с англ. – М.: Когито-Центр, 2002. – 396 с. 3. Загальноєвропейські Рекомендації з мовою освіти: вивчення, викладання, оцінювання / Науковий редактор українського видання докт. пед. наук, проф. С. Ю. Ніколаєва. – К.: Ленвіт, 2003. – 273 с. 4. Rivers W. M. Interactive Language Teaching. – Cambridge University Press, 1987. – 228 р. 5. Пассов Е. И. Основы коммуникативной методики обучения иностранным языкам. – М.: Русский язык, 1989. – 276 с.

Стаття надійшла до редакції
05.07.2007 р.

УДК 316.334.55.330.111.68(477) **Котляров Л. Д.**

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧЕСКОЕ ПОЛОЖЕНИЕ СЕЛЬСКОГО НАСЕЛЕНИЯ И СОСТОЯНИЕ СЕЛЬСКИХ НАСЕЛЕННЫХ ПУНКТОВ ВОСТОЧНОГО РЕГИОНА УКРАИНЫ

Analyzing social economic position of agricultural population and a condition of rural settlements in region the author brings offers on revival of village.

В ноябре 2005 г. в Киеве состоялся Всеукраинский конгресс ученых экономистов-аграрников, на обсуждение которого было вынесено чрезвычайно важную проблему возрождения и социального развития села. Академик В. П. Сытник открывая конгресс отметил, что "Съомі річні збори присвячені досить важливій проблемі – соціальному відродженню та розвитку села" [1]. Далее он отметил, что проблему следует исследовать: производство сельскохозяйственной продукции, демографическую ситуацию, развитие сельских территорий и весь способ сельской жизни.

Механізм регулювання економіки

34

Данная проблема исследуется в трудах таких ученых-экономистов, как И. И. Лукинов, П. Т. Саблук, В. В. Юрчишин, Л. А. Шепотько, И. В. Прокопа и другими.

Проблема требует дальнейшего исследования таких сложных вопросов, как социально-экономическое положение села и крестьян.

Целью статьи является анализ социально-экономического положения села и состояние поселений Восточного региона Украины.

Сельское хозяйство страны находится в критическом состоянии. Эффективность аграрного производства остается низкой по Украине и регионам. Об этом говорят данные табл. 1 [2] и другие цифры по Восточному региону Украины.

Таблица 1

Производство валовой продукции сельского хозяйства в Восточном регионе Украины за 1990 – 2004 годы (в сравнительных ценах 2000 г., млн. грн.)

Области	1990	1995	2000	2001	2002	2003	2004
Полтав-ская	5682,8	3755,9	2460,1	2943,8	3115,7	2652,2	3448,0
Сум-ская	4117,4	2585,7	2084,5	2131,9	2113,9	1992,5	2174,4
Харьковская	5548,5	3612,0	3084,2	3767,8	3724,5	3098,3	3674,7

Производство валовой продукции в 2004 г. по сравнению с 1990 г. сократилось на 2234,8 млн. грн. в Полтавской области и составило 60,6% к уровню 1990 г. Соответственно в Сумской области на 1943,0 млн. грн. и 52,8% в Харьковской области на 1873,8 млн. грн. и 66,2%. На одного человека производство валовой продукции сельского хозяйства в 2004 г. сократилось в Полтавской области на 33,0%, в Сумской на 32,7% и Харьковской – на 26,0%. Наблюдается снижение производства продукции и в 2005 г. Например, в 2005 г. сельскохозяйственные предприятия Харьковской области сократили по сравнению с 2004 г. производство мяса на 6%, молока на 5%, шерсти на 45%. Производство яиц увеличили на 15%. В Харьковской области около ста хозяйств являются убыточными. Общая сумма убытка в 2005 г. составляет 812,2 тыс. грн. [3]. В Сумской области убыточных хозяйств 183, сумма убытка 344 тыс. грн., а в Полтавской области соответственно 158 хозяйств и 402,5 тыс. грн. сумма убытка (2004 г.).

Реформирование агропромышленного комплекса Украины не дало тех результатов, на которые рассчитывали. Планировали в 2005 г. в Украине получить 50 млн. тонн зерна [4], а фактически получили 38,0 млн. тонн в том числе продовольственного всего лишь 20,3 млн. тонн [5].

По Восточному региону производство зерна сокращено в 2005 г. по сравнению с 2004 г. в Полтавской области на 156 тыс. тонн, в Сумской – на 165 тыс. тонн, в Харьковской увеличилось производство на 262 тыс. тонн.

Почему такое происходит? Автор считает, что нарушена научно-обоснованная структура посевных площадей основных сельскохозяйственных культур. Так, если в Полтавской области в 1990 г. в структуре посевных площадей зерновые культуры занимали 46,3%, то в 2005 г. 58,4%, соответственно в Сумской области 47,7% и 59,4%, и в Харьковской области 43,6% и 58,3%.

Принята областным советом на XVII сессии 19.06.2001 г. Комплексная программа развития сельского хозяйства Харьковской области на 2001 – 2005 и на период до 2010 г., в которой представлена структура посевных площадей (для всех категорий хозяйств). Зерновые культуры должны занимать в 2005 – 46%, а фактически занимают почти 60% (58,3%), по техническим культурам соответственно 17,0% и 23,7% и т. д. Комплексная программа не выполняется.

Анализ показывает, что в Восточном регионе резко сократились площади под кормовыми культурами. Так, если в среднем в 1990 г. они в структуре занимали 36 – 37,1%, то в 2005 г. сократились до 13%, а в Сумской области до 9,6%.

Урожайность зерновых культур снизилась в Полтавской области с 41,2 центнера с гектара в 1990 г. до 31,3 в 2005 г. Соответственно в Сумской области с 31,1 центнера с гектара до 21,2 и в Харьковской области с 37,9 центнера с гектара до 29,7.

В опытном хозяйстве "Покровське" Селекционно-генетического института (Украина) научно-обоснованная структура посевных площадей, новые технологии обеспечили получение свыше 60 центнеров с гектара зерновых себестоимостью 16,90 грн. при реализационной цене 43,14 грн. [6]

Урожайность зерновых в Украине в 2005 г. составила всего 26 центнеров с гектара в то время как в Германии, Франции и других странах 70 – 80 центнеров и более.

Низкая урожайность сельскохозяйственных культур зависит от многих причин, но главная – в растениеводстве, где при выращивании сельскохозяйственных культур не соблюдаются научно-обоснованные севообороты. Так, полевые севообороты должны составлять 83%, грунтозащитные – 10% и кормовые – 5%. Эти нормы нарушаются.

Далее, сегодня вносится мизерное количество в почву минеральных удобрений, а органических еще меньше, так как значительно сокращено поголовье животных и нет навоза (органики), нет средств защиты растений и многое другое.

Сокращение производства зерна связано с сокращением посевных площадей (табл. 2).

Таблица 2

Посевная площадь сельскохозяйственных культур, тыс. га [7 – 9]

Области	1990 г.	1995 г.	2000 г.	2005 г.	2005 г. ± к 1990 г.
Полтавская	1811	1729	1560	1576	-235
Сумская	1362,7	1282,9	1059,5	907,9	-454,8
Харьковская	1818,6	1788,1	1625,2	1519,1	-299,5
Итого по региону	4992,3	4800,0	4244,7	4003,0	-989,3

Говоря о посевных площадях (табл. 2), видим, что в Полтавской области посевные площади сократились на 235 тыс. гектаров, в Сумской – на 454,8 тыс. гектаров и в Харьковской – на 299,5 тыс. гектаров. В целом по Восточному региону – на 989,3 тысячи гектаров или на 19,8%. Сократились посевы зерновых культур и возросли посевы технических культур по региону на 205,0 тыс. гектаров (в табл. 2 не показано). Хотя надо отметить, что урожайность в 2005 г. по сравнению с 1990 г. в среднем сократилась – сахарной свеклы – на 43,2 – 48,4 центнера с гектара, а подсолнечника – на 5,3 – 6,7 центнера с гектара.

В животноводстве сократилось поголовье животных (табл. 3).

Таблица 3

Поголовье крупного рогатого скота, тыс. голов [7 – 9]

Области	1990 г.	1995 г.	2000 г.	2005 г.	В 2005 г. по сравнению с 1990 г. сократилось
Полтавская	1258,4	972,7	503,7	354,5	в 3,5 раза
Сумская	929,3	706,4	405,1	275,0	в 3,4 раза
Харьковская	1203,8	853,6	338,4	182,9	в 6,6 раза
Итого по региону	3391,5	2532,7	1247,2	812,4	в 4,2 раза

Из данных табл. 3 видно, что поголовье крупного рогатого скота сократилось (тыс. голов): в Полтавской области с 1258,4 до 354,5 или в 3,5 раза, соответственно в Сумской области с 929,3 до 275,0 или в 3,4 раза и в Харьковской области в 6,6 раза. Аналогичное положение с поголовьем свиней (в табл. 3 не показано). В Полтавской области сократилось в 4,1 раза, Сумской – в 3,3 раза и Харьковской – в 5,5 раза. Почти полностью ликвидировано поголовье овец и коз. Производство животноводческой продукции сократилось в 4,3 – 6 раз. В связи с этим резко возросли цены на продукцию животноводства. Так, в г. Харькове на рынках один килограмм говядины стоит 28,0 – 30,0 грн., а свинины – 36,0 – 40,0 грн. и более. Например, в магазине "Сильпо" 44 грн. 94 коп.

Механізм регулювання економіки

35

Следует отметить, что резко подорожал хлеб и хлебобулочные изделия на 50 – 60 коп. и более за изделие (буханка хлеба, батон), а также другие продукты. О каком повышении благосостояния народа при таких ценах можно говорить? Хотя властные структуры все время утверждают, что подорожания хлеба не будет.

Бывшие КСП (колхозы) имели в основном капитальные животноводческие помещения и другие производственные объекты, которые в настоящее время разрушены и разворованы.

Результат разрушения сельского хозяйства – тысячи крестьян потеряли рабочие места, а на село нахлынула безработица. Особенно она возросла среди молодежи.

Начатые аграрные реформы, особенно земельная, не закончены в Украине. Хотя уже существует черный рынок идет торговля землей – незаконная торговля.

Делая краткий вывод (по вышерассматриваемым проблемам), надо сказать, что рыночная экономика не предполагает такого разрушения агропромышленного комплекса и, в первую очередь, сельского хозяйства. За это должны отвечать властные структуры. Развал сельского хозяйства и села произошел по вине государства.

По мнению автора, причин для уничтожения сельского хозяйства не было. Просто его надо было переводить на инновационную модель развития, в короткий срок закончить земельную реформу, вести расширенное воспроизводство, а не возвращаться к простому воспроизводству.

Сельское хозяйство необходимо подымать с "колен", восстанавливать поголовье животных, строить помещения, но для этого должны быть разработаны приоритеты инновационной деятельности. На современном этапе, по мнению автора, приоритетными направлениями должны стать внедрение высокоеффективных сортов сельскохозяйственных культур, новых высокопродуктивных пород животных, ресурсосберегающие технологии производства экологически чистой продукции и другое.

Инновационная деятельность в аграрной сфере сегодня не имеет экономической базы. Внутренних ресурсов нет, так как в регионе почти половина хозяйств убыточные. Общий уровень рентабельности не превышает 5%. Сегодня хозяйствам всех форм собственностии необходимы кредиты. Государство должно выделять хотя бы под 3 – 5% годовых.

В 2007 г. кредитная ставка для хозяйств всех форм собственностии Богодуховского района Харьковской области составляет 21% годовых. Для хозяйств это грабительская ставка.

Снижение производства сельскохозяйственной продукции отрицательно сказалось на социально-экономическом развитии села. Люди в селе выживают кто как может, но в основном за счет личного подсобного хозяйства. У работающих в сельском хозяйстве оплата труда в 2 – 3 раза ниже, чем в других отраслях экономики. В 2005 г. она составила 437 грн. в то время как в промышленности – 967, транспорт и связь – 1057, финансовая деятельность – 1553 грн.

В сельской местности планировали построить много объектов соцкультбыта, таких, как детсады на 22,3 тыс. мест, больницы на 2,2 тыс. коек, клубы на 47,5 тыс. мест и другое [10]. Введено в действие в 2005 г. этих объектов 0,4 – 1,6% от плана, то есть почти ничего не построено [11].

Как известно, ранее вся социальная инфраструктура села в основном содержалась за счет колхозов, которые ликвидированы. Постановлением правительства эти объекты были переданы на баланс органам местного самоуправления, а денег в бюджете не выделили. Возникает вопрос: как же их содержать? Государство должно планировать в бюджете денежные средства на содержание социальной инфраструктуры села. И здесь надо использовать опыт других стран.

Неудовлетворительные условия для жизни и работы на селе, мизерная оплата труда вынуждают специалистов, квалифицированных работников, молодежь покидать село. В селе нет дорог с твердым покрытием, а поэтому туда не ездят автобусы и людям приходиться, например, в райцентр, в больницу, за 5 – 10 километров и более идти пешком. В селе нет магазина, нет бани, нет газа, надо идти в лес за дровами и многое другое. Средства местного бюджета не позволяют что-то строить. Поэтому необходимы инвестиции в социальную сферу села.

Положение в селе катастрофическое, но в Восточном регионе положение еще хуже, чем в других регионах. Как отмечают ученые – экономисты института экономики НАН Украины Л. А. Шепотько, И. В. Прокопа "Східний економічний район об'єднує області правобережної частини Лісостепу (Харківську, Полтавську, Сумську), що разом із Чернігівською становлять зону найбільшого демографічного неблагополуччя сільських територій України. Тут найвищий рівень депопуляції сільського населення, найгірша його вікова структура, найбільша частка малих і деградуючих сільських поселень і сільських адміністративних районів демографічної кризи" [12].

Какова же ситуация с сельскими населенными пунктами в регионе (табл. 4)?

Таблица 4

Сельские населенные пункты в 1990 – 2004 гг. по Восточному региону Украины, единиц [13]

Области	1990	1995	2000	2004 [14]
Полтавская	1862	1857	1846	1831
Сумская	1501	1500	1497	1492
Харьковская	1741	1739	1684	1683
Всего	5104	5096	5027	5006

Как видно из табл. 4, количество населенных пунктов в регионе с 1990 г. по 2004 г. сократилось на 98 единиц или в среднем в год 7 населенных пунктов было ликвидировано. За последние пять лет было ликвидировано в Харьковской области – 1, соответственно Сумской – 5 и в Полтавской – 15. Хотя никакими программами ликвидация населенных пунктов не планировалась.

Далее, надо отметить, что планировалось улучшение демографической ситуации. Однако сельское население сокращается. Например, в Харьковской области в 2005 г. родились 22,4 тыс. человек, количество умерших – 46,9 тыс. чел. Сокращение сельского населения по сравнению 2004 г. составило 8,6% [15]. Положение в Полтавской, особенно в Сумской областях еще хуже.

Надо заметить, что в регионе растет демографическая нагрузка на население трудоспособного возраста (табл. 5)

Таблица 5

Демографическая нагрузка на население трудоспособного возраста в сельской местности Восточного региона Украины в 2005 г. (на 1000 человек трудоспособного возраста приходится человек нетрудоспособного) [16]

Области	Общая нагрузка	В том числе в возрасте:	
		младшем за трудоспособный	старшем за трудоспособный
Полтавская	885	294	591
Сумская	935	288	647
Харьковская	796	281	515
По Украине	840	335	505

Анализируя табл. 5, видим, что на 1000 человек трудоспособного возраста приходится по Украине нетрудоспособного 840 человек, а Полтавской области 885 или больше на 5,4%, в Сумской соответственно 935 или больше на 13,1%, в Харьковской меньше и составляет 796 человек. Значительно выше в регионе нагрузка по сравнению со средним показателем Украины (графа 4 табл. 5), это в возрасте старшем за трудоспособный. Так, в Харьковской области она выше на 1,9%, в Полтавской – на 17,2%, а в Сумской – на 28,2%.

В ходе реформ в Полтавской области была приватизирована по бросовым ценам почти вся собственность профсоюзов, говорит председатель профсоюзов Полтавской области Л. М. Вернигора. "Сегодня все здания социальной сферы переоборудованы под другие объекты. "Новые украинцы" ради обогащения игнорируют Конституцию Украины и законы Украины. В Полтавской области когда-то были чуть ли не в каждом селе дома для ветеранов, теперь их практически нет" [17].

Сложные проблемы села и крестьян на современном этапе должны решаться, как отмечают академики А. М. Они-

Механізм регулювання економіки

36

щенко и В. В. Юрчишин "На засадах сільського розвитку" [18]. Автор підтримує предложение А. М. Онищенко и В. В. Юрчишина о том, что надо принять Закон України "Про сільський розвиток в Україні".

Закон "Про сільський розвиток в Україні" дуже повинен бути науковими колективами, комісією по аграрним проблемам Верховного Совета України, Кабінетом Міністрів України, спеціалістами практики і іншими. Автор вважає, що категорія "сільське розвиток" ("сільський розвиток") многопланова. Вона повинна включати соціальне розвиток села, розвиток сільських територій, розвиток аграрного сектора (в першу чергу, сільського господарства).

Ізвестно, що в Україні були приняті і введені в дію з 1 лютого 1990 р. Закон України "Про пріоритетність соціального розвитку села і агропромислового комплексу в народному господарстві", Постанова Верховної Ради України від 4 лютого 1994 року №3924 – XII "Про концепцію Національної програми відродження села на 1995 – 2005 рр." і інші нормативні акти. Но все приоритети розвитку села остались на бумагі, а село умирає.

Необхідна Національна програма сільського розвиття (регіональні програми). Ця програма повинна бути на 15 років і розбити на три етапи. В ній слідует розробити систему організаційних, економіческих, соціальних і інших механізмів, які б сприяли реалізації цієї програми. Главне повинно бути гарантовано фінансування всіх мероприятий. В цьому питанні головна роль повинна належати державі та регіонам. Участь повинні мати органи місцевого самоуправління та суб'єкти господарювання, кредитні ресурси.

Сільське розвиток повинно відповісти необхідностям видимих змін структури інвестицій в народному господарстві, переорієнтації промисленного виробництва на їх потреби. Необхідний механізм соблюдання еквівалентного обміну між сільським господарством і промисленністю (имається в виду ціни на продукцію сільського господарства і товари промисленного виробництва для села). Для села необхідні льготи.

Као сообщило українське радіо в Китаї для села сняты все налоги. В Украине, если будет разработана Национальная программа сельского развития, на первом этапе (5 лет) надо снять все налоги с хозяйств всех форм собственности, на втором этапе (5 – 10 лет) низкие налоги и на третьем этапе (10 – 15 лет) ввести обычные налоги.

Следует отметить, что сельское развитие, по мнению автора, включает много проблем, это: приостановление деградации села, сохранение сельского образа жизни, повышение благосостояния крестьян, социальное развитие села (региональный аспект) и многое другое, но главное – это развитие агропромышленного производства. И еще, сельское развитие, – это стратегия развития села на отдаленную перспективу, не исключает современное и среднесрочное развитие.

Село разрушали многие годы, но особенно его разрушили за последние пятнадцать лет. Села и хутора надо возрождать. По мнению автора, сегодня, необходимо определить параметры социально-экономического развития села на 40 – 50 лет. Возрождать село рекомендуется примерно по такой схеме (рисунок).

Рис. Возрождение села (примерная схема)

Таким образом, в ходе исследования установлено, что для решения проблем на селе необходимо:

1. Повышать эффективность работы всего агропромышленного комплекса и, особенно, сельского хозяйства. Без помощи государства здесь не обойтись. Селу необходимы инвестиции. Сельскохозяйственным товаропроизводителям необходимо выделять кредиты хотя бы под 3 – 5% годовых.

2. Государство, в первую очередь, должно сделать все, чтобы не исчезали поселения, а исчезнувшие надо возрождать. Нужна Национальная программа сельского развития на 15 лет. Первые пять лет (1-й этап) села снять все налоги.

3. Необходимо создавать рабочие места за счет восстановления поголовья скота, свиней, овец и коз. Восстановление и строительство помещений, подсобных помещений и производств.

4. Чтобы специалисты, квалифицированные рабочие, молодежь не уезжала из села в город, на селе необходимо создать условия для жизни, для работы и другое, лучше, чем в городе.

5. Поддерживать предложение академиков А. М. Онищенко и В. В. Юрчишина о том, что надо принять Закон Украины "Про сільський розвиток України".

Перспективами дальнейшего исследования в данном направлении является развитие сельского хозяйства, села и крестьян, которые веками развивались по установленным порядкам. Необходимо разработать параметры социально-экономического развития села на 40 – 50 лет.

- Література:** 1. Ситник В. П. Аграрні відносини: стан та перспективи розвитку // Економіка АПК. – 2005. – №11 – С. 3. 2. Осауленко О. Г. Статистичний збірник "Регіони України" 2005. Ч.11 / – К.: Консультант – 2005. – С. 155. 3. Харківська область у 2005 році. Статистичний щорічник – Харків: Головне управління статистики у Харківській області, 2006. – С. 81. 4. Національна програма розвитку сільськогосподарського виробництва України на 1996 – 2005 роки // Економіка АПК. – 1995. – №11. – С.16. 5. Осауленко О. Г. Україна у цифрах 2005. Статистичний довідник – К.: Консультант, 2006. – С. 90, 98. 6. Саблук П. Т. Стратегічні напрямки аграрних реформ – переход на інноваційну модель розвитку // Економіка АПК. – 2002. – №12. – С. 10. 7. Статистичний щорічник Полтавської області за 2005 рік. За ред. Бугайченко Т. Л. – Полтава: Головне управління статистики у Полтавській області, 2006. 8. Статистичний щорічник Сумської області за 2005 рік. За ред. Л. Олехович. – Суми: Головне управління статистики у Сумській області, 2006. 9. Харківська область у 2005 році. Статистичний щорічник. За ред. М. Л. Чмікало. – Харків: Головне управління статистики у Харківській області. 2006. 10. Національна програма розвитку сільськогосподарського виробництва України на 1996 – 2005 роки // Економіка АПК. – 2005. – №11. – С. 30. 11. Україна у цифрах 2005. Статистичний довідник – К.: Консультант. – 2006. – С. 112. 12. Сільський сектор України на рубежі тисячоліть. Т.2 / Соціальні ресурси сільських територій / Л. О. Шепетіко, І. В. Прокола. – К.: Ін-т економіки НАН України, 2003. – С. 307. 13. Соціальна інфраструктура села / П. Т. Саблук, М. К. Орлатий. – К.: IAE УААН, 2002. – С. 31. 14. Канінський П. К. Агропромисловий комплекс України: стан, тенденції та перспективи розвитку – К.: ННЦІ ІАН, 2005. – С. 13. 15. Харківська область у 2005 році. Статистичний щорічник. – Харків: Головне управління статистики у Харківській області, 2006. – С. 350. 16. Розподіл постійного населення України за статтю та віком. Станом на 1 січня 2006 р. Статистичний збірник. – К.: Держкомстат України, 2006. – С. 28. 17. Прокопчук С. Для сучасних Терещенків створено всі умови // Урядовий кур'єр. – 2 грудня 2006 р. – С. 12. 18. Онищенко О. М. Сільський розвиток: основи методології та організації / О. М. Онищенко, В. В. Юрчишин // Економіка України. – 2006. – №10. – С. 4 – 5.